

TEMMUZ AYI FİYAT GELİŞMELERİ

4 Ağustos 2023

Özet

Tüketici fiyatları temmuz ayında yüzde 9,49 oranındaki yükselişle tarihsel temmuz ayı eğilimine kıyasla yüksek bir artış kaydetmiş, yıllık enflasyon 9,62 puan artarak yüzde 47,83 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, vergi ile yönetilen-yönlendirilen kalemlerdeki fiyat artışları yanında, Türk lirasındaki değer kaybı ve ücret artışları etkili olmuştur. Bu dönemde yıllık enflasyon ana grupların tamamında artmıştır. Aylık bazda incelendiğinde, enerji başta olmak üzere alt gruplar genelinde yüksek artışlar kaydedilmiştir. Enerji grubu fiyatlarındaki artışı vergi ayarlamalarının yanı sıra döviz kuru ve uluslararası petrol fiyatlarındaki gelişmelerin etkisiyle yükselen akaryakıt kalemi sürüklemiştir. Temel mal grubu enflasyonunda kur geçişkenliği yüksek ve hızlı olan dayanıklı tüketim malları belirleyici olmaya devam etmiştir. Hizmet grubu fiyatlarındaki aylık artış alt gruplar geneline yayılarak önceki aya kıyasla belirgin ölçüde güçlenmiştir. Gıda fiyatları, mevsimsel ortalamasının aksine yükseliş kaydeden taze meyve ve sebze grubu öncülüğünde önceki aya kıyasla önemli ölçüde yükselmiştir. Üretici fiyatları bir önceki ayın ardından bu dönemde de yüksek bir aylık artış kaydetmiştir. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle aylık artış oranı B ve C göstergelerinde bir önceki aya kıyasla belirgin şekilde yükselirken, göstergelerin yıllık enflasyonları da artış kaydetmiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Temmuz ayında tüketici fiyatları yüzde 9,49 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 9,62 puan artarak yüzde 47,83 olmuştur. (Grafik 1 ve Tablo 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 7,69 ve 8,76 puan artarak yüzde 54,32 ve 56,09 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bu dönemde alt grupların tamamında artış yaşanmıştır. Bir önceki aya göre hizmet, temel mal, enerji, gıda ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 2,86; 2,46; 2,25; 1,71 ve 0,34 puan artmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle incelendiğinde, aylık artışlar bir önceki aya kıyasla B ve C endeksinde sert bir şekilde yükselmiştir (Grafik 3). Fiyat artışları B endeksini oluşturan hizmet, temel mal ve işlenmiş gıda gruplarında bir önceki aya göre önemli ölçüde güçlenmiştir (Grafik 4).

Hizmet fiyatları temmuz ayında yüzde 9,81 ile oldukça yüksek bir artış kaydetmiş, grup yıllık enflasyonu 10,20 puan artışla yüzde 69,65 olmuştur (Grafik 5). Bu dönemde fiyat artışları grup geneline yayılırken, yıllık enflasyon tüm alt gruplarda yükselmiştir. Gıda ve ücret gelişmelerinin etkilerinin hissedildiği lokanta-otel alt grubundaki fiyat artışında (yüzde 11,92) gerek yemek hizmetleri gerekse de turizmdeki görünüme bağlı olarak konaklama hizmetleri etkili olmuş ve bu grupta yıllık enflasyon yüzde 82,62 seviyesine ulaşmıştır. Ulaştırma hizmetlerinde temelde akaryakıt fiyatlarındaki gelişmeleri takiben fiyatlar yüzde 10,03 oranında artarken, fiyat artışları grup geneline yayılmakla birlikte demiryolu ve hava yolu ile yolcu taşımacılığı öne çıkan ana kalemler olmuştur. Döviz kuruna duyarlılığı yüksek ve emek yoğun kalemler içeren diğer hizmetler alt grubunda da fiyatlar önemli ölçüde artmış (yüzde 10,27), bu gelişmede kişisel ulaştırma araçlarının bakım-onarımı, sağlık, ev içi hizmetler, eğlence ve spor hizmetlerindeki yükselişler öne çıkmıştır. Kira aylık artışı yüzde 7,67 ile bu dönemde daha da güçlenmiş ve yıllık enflasyonu yüzde 81,69'a ulaşmıştır.

Temel mal grubu yıllık enflasyonu 7,56 puan artışla yüzde 44,25 olmuştur. Yıllık enflasyon dayanıklı mallarda belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda artış kaydetmiştir (Grafik 6). Türk lirasındaki değer kaybı, vergi ve ücret artışlarının yanı sıra canlı talep koşullarının yansımalarıyla fiyat artışının güçlenerek sürdüğü dayanıklı mal alt grubunda fiyatlar yüzde 12,49 oranında yükselmiştir. Bu dönemde, otomobilde belirgin olmak üzere (yüzde 16,16), tüm alt kalemlerde fiyat artışları kuvvetlenmiştir. Diğer temel mallar alt grubunda fiyatlar vergi ayarlamasının da etkisiyle yüzde 8,73 ile hızlanmıştır. Bu dönemde, kişisel bakım ürünleri, konutun bakım-onarımı, ev ile ilgili temizlik malzemeleri ve ev içi tekstil ürünleri fiyat gelişmeleriyle öne çıkmıştır. Ayrıca, referans Euro kurundaki güncellemeyle ilaç fiyatları artmıştır. Giyim ve ayakkabı grubunda fiyatlar mevsim ortalamalarının aksine yüzde 2,98 oranında artmış, yıllık enflasyon yüzde 21,51'e yükselmiştir.

Enerji fiyatları temmuz ayında yüzde 12,73 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 13,66 puan yükselerek yüzde -2,86 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 7). Grup aylık fiyat artışında akaryakıt (yüzde 29,04) fiyatları öne çıkarken, tüp gaz (yüzde 14,76) ve şebeke suyu (yüzde 6,03) fiyatlarında da yükseliş izlenmiştir. Akaryakıt fiyatlarındaki artışta başta maktu ÖTV tutarındaki güncelleme olmak üzere son dönem Türk lirası görünümü ve uluslararası petrol fiyatlarındaki yükseliş belirleyici olmuştur.

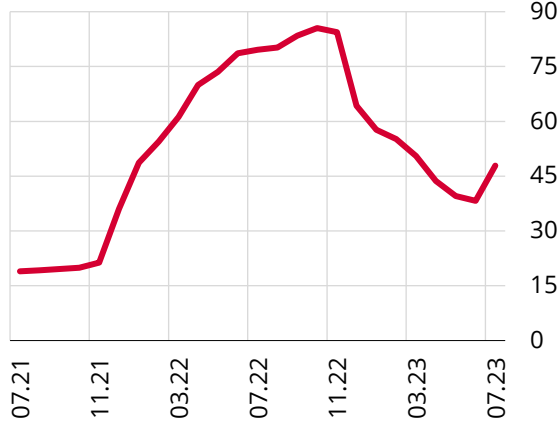
Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları temmuz ayında yüzde 7,71 oranında artmış, yıllık enflasyon 6,80 puan yükselerek yüzde 60,72 olmuştur (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 11,27 puan artışla yüzde 79,71'e, işlenmiş gıdada ise 3,42 puan artışla yüzde 46,78'e yükselmiştir (Grafik 8). Mevsimsellikten arındırılmış veriler taze meyve sebze fiyatlarının bu dönemde belirgin artış gösterdiğine işaret etmiştir. Diğer işlenmemiş gıda grubunda patates ve kuruyemiş fiyatlarındaki yükselişler öne çıkarken kırmızı et fiyatları güçlü seyrini korumuş, beyaz ette ise temmuz ayında yeniden artış gözlenmiştir. İşlenmiş gıda grubunda bu dönemde, ekmek tahıl fiyatlarındaki yüksek artış (yüzde 10,22) dikkat çekmiştir. Ayrıca, bu grupta alkolsüz içecekler ile yaş çay alım fiyatlarına bağlı olarak çay fiyatlarındaki yükselişler devam etmiştir. Son dört aydır düşüş gözlenen süt ile süt ürünlerinde ise bu dönemde yeniden fiyat artışı izlenmiştir.

Alkollü içecekler ve tütün ürünleri grubunda fiyatlar yüzde 11,17 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 5,68 puan artışla yüzde 46,58 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede vergi ayarlamaları belirleyici olmuştur.

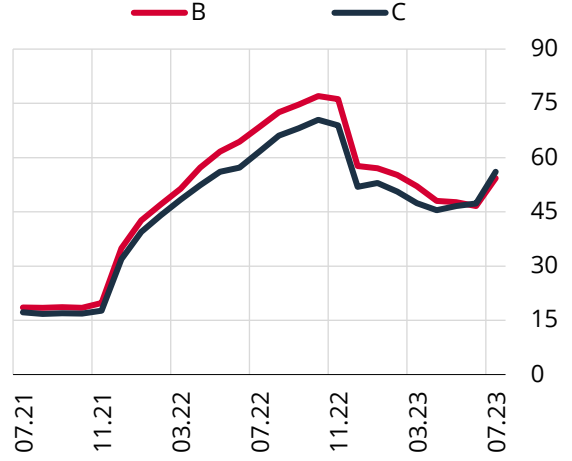
Yurt içi üretici fiyatları temmuz ayında yüzde 8,23 oranında artmış, yıllık enflasyon 4,08 puan artışla yüzde 44,50 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Temmuz ayında uluslararası emtia fiyatları, enerji dışı kalemlerdeki yatay seyre karşın, enerji kalemleri öncülüğünde artış göstermiştir. Buna ek olarak, Türk lirasındaki değer kaybı asgari ücret artışı ile birlikte maliyet baskılarının önemli ölçüde güçlenmesine neden olmuştur. Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon enerji grubunda baz etkisi neticesinde gerilerken, diğer alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 10). Aylık fiyat gelişmeleri sektörler bazında incelendiğinde, artışların genele yayıldığı izlenirken, rafine edilmiş petrol ürünleri, ham petrol ve doğal gaz, metal cevheri, basım-kayıt hizmetleri, elektrikli teçhizat, mobilya, motorlu kara taşıtları ve metalle bağlantılı kalemlerin fiyat artışlarıyla öne çıktığı gözlenmiştir.

Grafik ve Tablolar

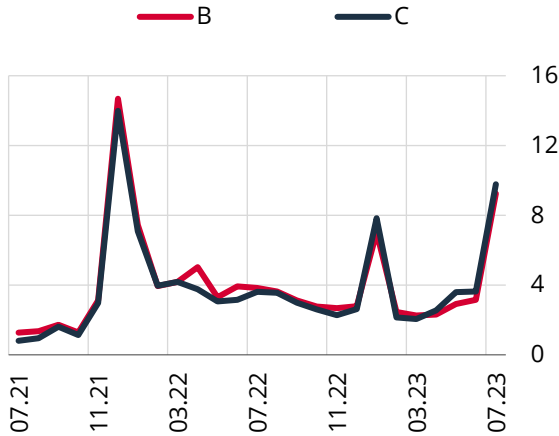
Grafik 1: TÜFE (Yıllık % Değişim)

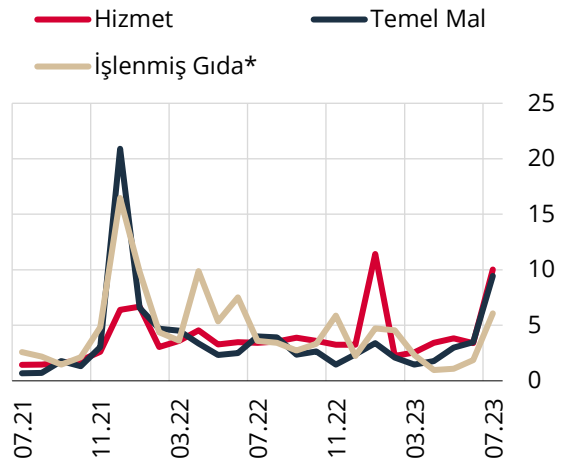
Grafik 2: B ve C (Yıllık % Değişim)

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

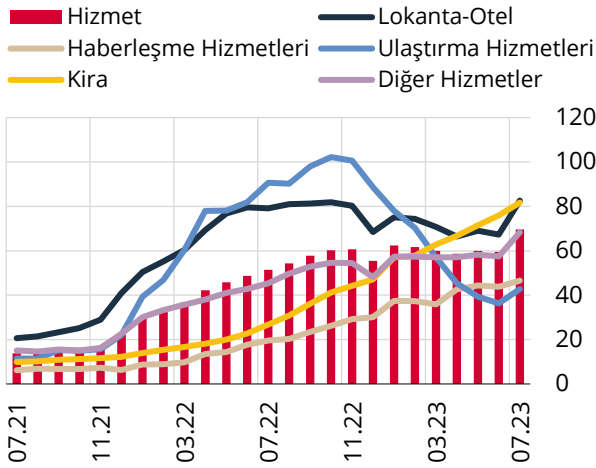

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

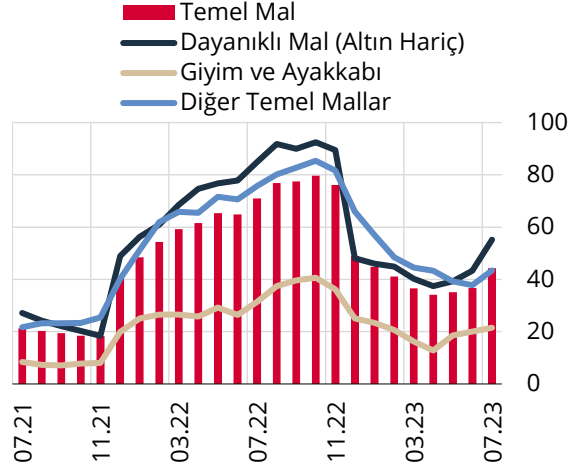

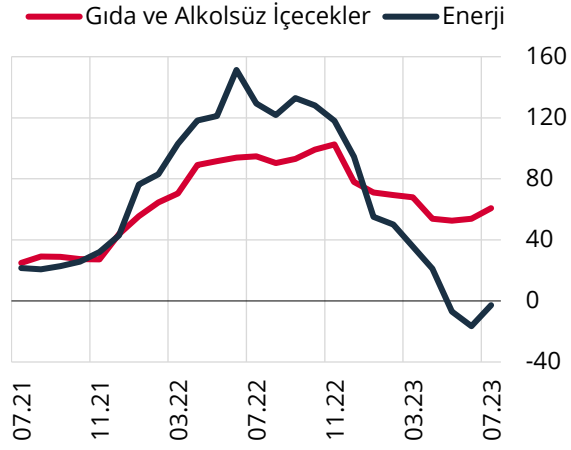
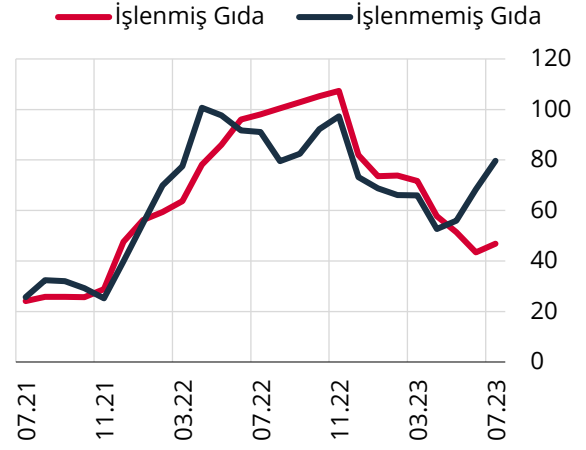
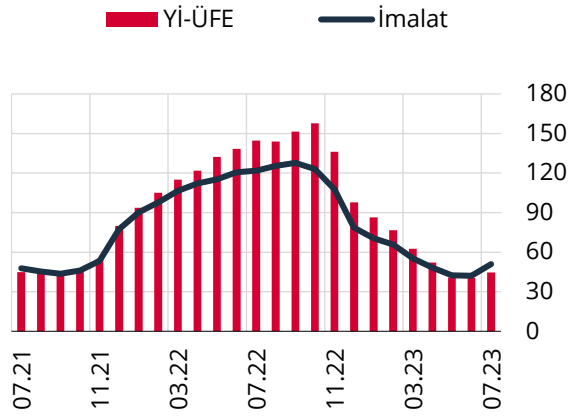
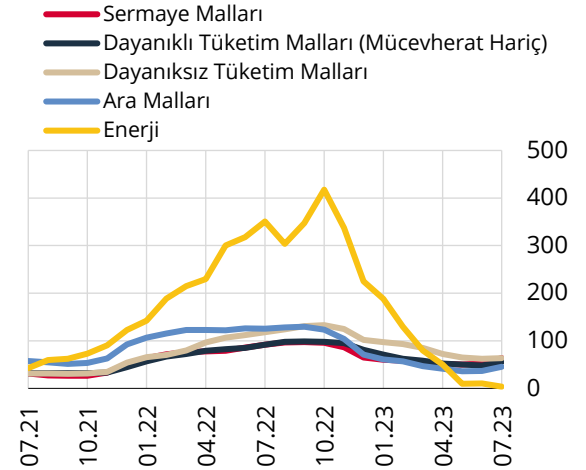
* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 7: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)**Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda (Yıllık % Değişim)****Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)****Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları (Yıllık % Değişim)**

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Tem.23	Tem.22	Tem.23	Tem.22
TÜFE	9,49	2,37	47,83	79,60
1. Mallar	9,35	2,10	40,22	90,17
Enerji	12,73	-3,13	-2,86	129,27
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	7,71	3,15	60,72	94,65
İşlenmemiş Gıda	9,51	2,64	79,71	91,00
Taze Meyve-Sebze	17,65	4,95	76,53	77,25
Diğer İşlenmemiş	5,22	1,56	82,12	97,80
İşlenmiş Gıda	6,08	3,61	46,78	98,02
Ekmek ve Tahıllar	10,22	5,89	46,57	102,78
Diğer İşlenmiş	4,09	2,42	47,01	95,44
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	9,71	3,94	44,55	72,99
Temel Mallar	9,40	3,67	44,25	70,93
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	12,49	3,85	55,23	84,93
Giyim ve Ayakkabı (*)	2,98	1,74	21,51	31,45
Diğer Temel Mallar	8,73	4,47	43,37	75,71
Alkollü İçecekler ve Tütün	11,17	6,85	46,58	82,66
Altın	17,67	-1,22	64,90	92,81
2. Hizmetler	9,81	3,20	69,65	51,45
Kira	7,67	4,24	81,69	26,76
Lokanta ve Oteller	11,92	2,49	82,62	79,14
Ulaştırma Hizmetleri	10,03	5,01	42,76	90,71
Haberleşme Hizmetleri	3,74	1,82	46,54	19,64
Diğer Hizmetler	10,27	3,12	68,34	45,35
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	8,92	3,49	54,32	68,46
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	9,61	3,45	56,09	61,69
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	9,41	2,09	43,99	77,80
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	9,80	2,02	53,86	79,88

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Temmuz 2023		Temmuz 2022	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	8,23	44,50	5,17	144,61
Madencilik	3,69	9,14	57,51	6,44	149,92
İmalat	83,81	9,26	50,81	2,94	121,71
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	78,48	8,62	52,87	3,49	117,59
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	68,94	8,54	55,05	4,13	118,36
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	11,96	-5,05	-17,56	18,96	441,75
Su Temini	0,55	7,10	62,64	5,15	84,30
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		8,93	45,52	2,18	125,43
Dayanıklı Tüketim Malları		10,37	54,85	4,77	92,88
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		10,21	55,19	5,23	91,63
Dayanısız Tüketim Malları		6,23	63,35	5,36	118,20
Sermaye Malı		11,67	63,29	4,25	91,61
Enerji		5,72	3,82	12,28	350,64

Kaynak: TÜİK.